

AZ IFRS-EK SZERINTI KÖVETŐ ÉRTÉKELÉSI MODELLEK A BUX INDEX VÁLLALATAI KÖRÉBEN

SUBSEQUENT MEASUREMENT MODELS ACCORDING TO IFRS IN BUX INDEX COMPANIES

*Hamad Mirjam*¹

¹Tanársegéd, Számviteli Tanszék, Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem, Magyarország

Kulcsszavak:

IFRS

Bekerülési érték modell

Átértékelési modell

Valós érték modell

Keywords:

IFRS

Historical cost model

Revaluation model

Fair value model

Összefoglalás

A kutatás fő célja az ingatlanok, gépek és berendezések, immateriális eszközök és befektetési célú ingatlanok követő értékeléséhez használt modellek vizsgálata a BUX index vállalatai esetében. Mivel a BUX index a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett társaságokat tartalmazza, kötelezően a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (továbbiakban: IFRS) szerint kell elkészíteniük pénzügyi kimutatásaikat. Kutatásomban megvizsgáltam a BUX index vállalatai által alkalmazott modelleket a követő értékelésre vonatkozóan. A kutatási kérdésként megfogalmaztam, hogy a BUX index vállalatai a magyar számvitelben használt modellhez hasonló bekerülési érték modellt alkalmaznak-e, vagy kihasználják az IFRS-ekre történt áttérést, és inkább olyan modelleket alkalmaznak, amelyek az eszközöket valós értéken mutatják be a könyveikben. A tanulmány rámutat, hogy a korábbi magyar számviteli rendszerben alkalmazott értékelési módszerek rutinjai megmaradtak az IFRS-ekre való áttérés után is.

Abstract

The main purpose of the research is to examine the models used for the subsequent measurement of property, plant and equipment, intangibles, and investment properties in the case of BUX index companies. Since the BUX index includes companies listed on the Budapest Stock Exchange, they must prepare their financial statements according to the International Financial Reporting Standards (hereinafter: IFRS). In my research, I examined the models used by the companies of the BUX index regarding the subsequent measurement. As a research question, I formulated whether the companies of the BUX index use a model similar to the model used in Hungarian accounting or take advantage of the transition to IFRS and instead use models that show assets at fair value in their books. The study points out that the routines of the evaluation methods used in the previous Hungarian accounting system remained even after the transition to IFRS.

1. Bevezetés

A globalizáció és nemzetközi vállalatok megjelenése szükségessé tette egy közös számviteli nyelv kidolgozását, ugyanis a számviteli rendszerek összehasonlíthatósága a felhasználók

szempontjából elengedhetetlen [13]. Az értékteremtés meghatározása, különösen tökéletlen, információs aszimmetriákkal jellemezhető piacokon kihívást jelent a gazdasági szereplőknek, ami piaci hatékonyságvesztést eredményezhet [3]. Amennyiben az értékelési eljárások nem képesek megragadni a vállalatok tényleges értékét a szükséges információk, vagy a megfelelő értékelési modellek hiányában, akkor téves piaci erőforrásallokáció alakulhat ki [6]. Az egységes, harmonizált számviteli rendszer kifejlesztése az 1970-es és 1980-as években történt meg, amikor az Európai Unió rendeleteket, irányelveket, közleményeket és ajánlásokat adott ki a számvitelről [18] [5]. Végül a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok az EU által támogatott közös számviteli nyelvvé váltak az Európai Unióban is. Az uniós országok fokozatosan vezették be az IFRS-eket és kötelezővé tették a kijelölt vállalatcsoportok számára. 2005-ben az EU előírta, hogy a tőzsdén jegyzett társaságoknak kötelező a konszolidált pénzügyi kimutatásokat az IFRS-ek alapján elkészíteni [18] [24].

2017-től az IFRS-ek alkalmazása kötelezővé vált azon vállalatok számára is, amelyek értékpapírjaikkal az Európai Unió bármely tagállamának szabályozott piacán kereskednek. A fentiekben leírtak alapján a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) tőzsdén jegyzett társaságai IFRS-ek szerint készítik el pénzügyi kimutatásaikat. A kutatás célja annak meghatározása, hogy a BUX index vállalatai kihasználják-e az IFRS-ek által nyújtotta előnyöket, lehetőségeket a követő értékelés kapcsán és a valós érték vagy az átértékelési modellt használják eszközeik értékelésére, vagy a bekerülési érték modellt, amely közelebb áll a magyar számviteli rendszerben alkalmazott modellhez. [9] megállapította, hogy az EU tagállamok vállalatai korábban a bekerülési értékhez hasonló modellt alkalmaztak az eszközök követő értékeléséhez és ez a választás az IFRS-re való áttérés után is megmaradt. A kutatás az ingatlanokkal, gépekkel és berendezésekkel, immateriális eszközökkel és befektetési célú ingatlanokkal foglalkozik. Rövid irodalmi áttekintés segítségével bemutatom a felsorolt eszközök követő értékelésére alkalmazható modelleket mind a magyar mind a nemzetközi számviteli rendszerben. Kiemelem a magyar számviteli rendszer és az IFRS-ek közötti főbb különbségeket és hasonlóságokat. Továbbá bemutatom a modellek előnyeit és hátrányait.

2. Követő értékelés

A befektetett eszközök értékének megfelelő kimutatása a számviteli rendszerek egyik elsődleges kérdése, mivel ezek a legtöbb vállalat összes eszközének jelentős részét képezik [10]. Az IFRS is különbséget tesz a befektetett eszközök és a forgóeszközök között. A befektetett eszközök tartalmazzák az ingatlanokat, gépeket és berendezéseket, amelyekre az IAS 16-os (International Accounting Standards) irányelve alkalmazandó.

A vállalatoknak az IAS 40 szerint külön kell kezelnie a befektetési célú ingatlanokat. A befektetett eszközök közé tartoznak az immateriális eszközök is, amelyeket az IAS 38 szerint kezelnek (kivéve a goodwillt). A későbbi vagy a nyilvántartásba vételt követő értékelés nagyon nehéz a befektetett eszközök esetében. Különböző számviteli módszerek különböző eredményekhez vezethetnek a könyv szerinti érték és az eredmény szempontjából is. A következő fejezetekben bemutatom a magyar számviteli rendszerben és az IFRS-ekben alkalmazható követő értékelési modelleket az ingatlanokra, gépekre és berendezésekre, a befektetési célú ingatlanokra és az immateriális eszközökre vonatkozóan.

2.1. Követő értékelés a magyar számviteli rendszerben

Az IFRS-ekkel ellentétben a magyar számviteli rendszer másképpen osztályozza a befektetett eszközöket. A magyar számviteli rendszer három fő csoportot különböztet meg. Az első az immateriális javak, a második a tárgyi eszközök, a harmadik a befektetett pénzügyi eszközök. Ebben a tanulmányban nem foglalkozok a befektetett pénzügyi eszközökkel. Az egyik fő különbség a két számviteli rendszer között az ingatlanok esetében van, mivel a magyar számviteli rendszer nem tesz különbséget a saját használatú ingatlanok és a befektetési célú ingatlanok között. Az 1. ábra bemutatja azokat a lépéseket, amelyeket követni kell az immateriális javak és tárgyi eszközök könyv szerinti értékének meghatározásakor.

<p>Értékelés megjelenítéskor (Bekerülési érték) Vételár és a bekerülési értéket képző aktiválható költségek</p>
<p>Követő értékelés: Bekerülési érték (bruttó érték) Mínusz a halmozott tervszerinti értékcsökkenés Mínusz a halmozott terven felüli értékcsökkenés Plusz a terven felüli értékcsökkenés visszaírása</p>
<p>Mérlegérték (nettó érték, könyv szerinti érték)</p>
<p>Értékhelyesbítés</p>

1. ábra: Immateriális javak és tárgyi eszközök értékelése a magyar számviteli rendszerben
Forrás: saját szerkesztés [21] alapján

Fontos megjegyezni, hogy van néhány kivétel, különösen a saját előállítású immateriális javakkal kapcsolatban, mivel esetükben nincs vételár. A bekerülési érték tartalmazza a vételárat (bizonyos esetekben az előállítási költséget) és az egyéb aktiválható költségeket is. Ezt követően a vállalatok tervszerinti értékcsökkenést számolnak el az eszköz hasznos élettartama végéig, ami az eszköz könyv szerinti értékének csökkenéséhez vezet. Másrészt az adózás előtti eredmény is csökken az elszámolt értékcsökkenés összegével. A terven felüli értékcsökkenést a vállalatok abban az esetben számolhatnak el, ha az adott eszköz az üzleti tevékenység megváltozása miatt feleslegessé, vagy káresemény vagy bármilyen más ok miatt használhatatlanná válik [1]. Amennyiben a terven felüli értékcsökkenést kiváltó okok megszűnnek, a terven felüli értékcsökkenést vissza kell írni [20].

Mindemellett a vállalatok élhetnek az értékhelyesbítés lehetőségével, és az eszközök értékét a piaci értékhez igazíthatják. Tegyük fel, hogy a piaci érték nagyobb, mint a korrekció előtti könyv szerinti érték, ekkor a különbség az eszközoldalán külön sorban jelenik meg a tárgyi eszközök értékhelyesbítése vagy az immateriális javak értékhelyesbítése soron. Ez a nettó könyv szerinti értéket nem befolyásolja, így az értékcsökkenési leírás ugyanannyi marad, mintha a kiigazítás, értékhelyesbítés nem történt volna meg. Másrészt növekedni fog az értékelési tartalék a forrás oldalán, ami az eredményt nem érinti. Amennyiben a piaci érték kisebb, mint a könyv szerinti érték, akkor az értékhelyesbítést csökkenteni kell, abban az esetben, ha nincs elszámolva az eszközzel kapcsolatban értékhelyesbítés, úgy terven felüli értékcsökkenést kell alkalmazni.

Összefoglalva: a vállalatoknak lehetősége van piaci értéken bemutatni az tárgyi eszközöket és immateriális javakat, de a különbséget külön kell kezelni, így az az adózott eredményt nem befolyásolja. Nem sok vállalat él az értékhelyesbítés lehetőségével, jogával. A következetesség elve érdekében az értékhelyesbítést évente el kellene végezni.

2.2. Követő értékelés a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok esetében

A magyar számviteli rendszerben a befektetett eszközök fogalmát és besorolását törvény rögzíti, míg az IFRS-ek teljesen más logikát követnek [15]. Az IFRS először meghatározza a forgóeszközöket, és kimondja, hogy ami nem minősül forgóeszköznek, azokat tartós eszköznek kell minősíteni [12]. Az IFRS-ek inkább elvalapúak, mintsem szabályalapúak [7]. Számos standard szabályozza, hogy az anyagi és az immateriális javakat hogyan kell nyilvántartásba venni és bemutatni a mérlegben. Vizsgálatom az ingatlanokra, gépekre és berendezésekre (IAS 16), az immateriális eszközökre (IAS 38) és a befektetési célú ingatlanokra (IAS 40) terjed ki.

2.2.1. Követő értékelés az IAS 16 és IAS 38 szerint

Mind az IAS 16 és az IAS 38 nagyon hasonló módon alkalmazza az eszközök követő értékelését. Egy vállalat a követő értékelés kapcsán két modell közül választhat, amelyek közötti különbségeket a 2. ábra mutatja be.

Bekerülési érték modell Értékelés megjelenítéskor (Bekerülési érték) Vételár és a bekerülési értéket képző aktiválható költségek Követő értékelés: Bekerülési érték (bruttó érték) Mínusz a halmozott tervszerinti értékcsökkenés Mínusz a halmozott értékvesztés Plusz az értékvesztés visszairása	Átértékelési modell Értékelés megjelenítéskor (Bekerülési érték) Vételár és a bekerülési értéket képző aktiválható költségek Követő értékelés: Átértékelt / valós érték Mínusz a halmozott tervszerinti értékcsökkenés Mínusz a halmozott értékvesztés
Mérlegérték (nettó érték, könyv szerinti érték)	Mérlegérték (nettó érték, könyv szerinti érték)

2. ábra: A ingatlanok, gépek és berendezések és az immateriális javak értékelése az IFRS-ekben

Forrás: saját szerkesztés [2] alapján

Ahogy az ábrán is látható, bekerülési érték modell szerint az ingatlanokat, gépeket és berendezéseket és az immateriális eszközök könyv szerinti értéke nem más, mint a halmozott értékcsökkenéssel és a halmozott értékvesztéssel csökkentett, valamint az értékvesztés visszairásával növelt kezdeti megjelenítéskori bekerülési érték. A modell előnye, hogy könnyen alkalmazható, ugyanis a kezdeti megjelenítés bekerülési érték után évente el kell számolni az értékcsökkenést és nem szükséges meghatározni az eszközök piaci értékét.

A bekerülési érték meghatározása az átértékelési modell esetében az előzőhöz hasonlóan történik, a különbség a követő értékelésben jelenik meg. Ugyanis ebben az esetben a könyv szerinti érték nem más, mint a valós érték és a későbbi halmozott értékcsökkenés és értékvesztés különbözete [8] [23]. A modell fő előnye, hogy a vállalat „valós értéken” tudja bemutatni az ingatlanokat, gépeket és berendezéseket és az immateriális javakat [4]. Ugyanakkor elengedhetetlen megemlíteni, hogy az ingatlanok, gépek és berendezések és az immateriális javak átértékelése az egyik legvitatottabb téma a számvitelben, az IFRS-ek megengedik, de sok más számviteli rendszerben tiltják [14].

Abban az esetben, ha a valós érték magasabb, mint a könyv szerinti érték, akkor a valós érték és a könyv szerinti érték közötti értéket, mint nem realizált nyereség az egyéb átfogó eredményben kell megjeleníteni, ami a teljes átfogó eredmény növekedéséhez eredményezi. Az egyéb átfogó eredmény a saját tőkét növeli és az értékelési tartalék alatt jelenik meg. Ha a valós érték kisebb, mint a könyv szerinti érték, akkor a nem realizált veszteség az értékelési tartalékot csökkenti.

A standard adta követő értékelési modell kiválasztását megelőzően, néhány szempontot érdemes figyelembe venni megfontolni:

- Az átértékelési modell esetében meg kell határozni az átértékelni kívánt eszköz valós értékét, amely lehet piaci érték vagy belső becslés. Tehát az eszköznek aktív piaccal kell rendelkeznie vagy meg kell tudni állapítani az eszköz használatából származó jövőbeni pénzáramlásoknak a jelenétékét.
- A vállalatnak a választott modellt kell alkalmaznia a teljes eszközcsoportra. Ebben az esetben, ha egy vállalat az átértékelési modellt alkalmazza adott földterületre, akkor a gazdálkodó egység összes földterületét az átértékelési modell alapján kell értékelni.
- Ha a vállalat az átértékelési modellt választja a követő értékelést kellő rendszerességgel kell elvégeznie, ami nem jelenti, hogy minden évben, viszont ajánlott 3-4 évente átértékelni az eszközt.

2.2.2. Követő értékelés az IAS 40 alapján

Az IFRS-ek szerint, a gazdálkodó egységeknek, az IAS 40 standard szerint elkülönítettement kell kezelni és a pénzügyi kimutatásokban külön bemutatni a befektetési célú, nem saját

használatú ingatlanokat. A befektetési célú ingatlanok kezdeti megjelenítését követően a vállalatoknak választaniuk kell a bekerülési érték modell és a valós érték modell között.

A 3. ábra mutatja be a két modell közötti különbségeket a befektetési célú ingatlanokra vonatkozóan. A bekerülési érték modell a befektetési célú ingatlanok esetében megegyezik az IAS 16 és IAS 38 követő értékelésével. A valós érték modell esetében a vállalatnak a befektetési célú ingatlanokat valós értéken kell mérnie, és a valós érték változásából származó nyereséget vagy veszteséget az nettó eredményben kell elszámolnia [11]. Mivel a befektetési célú ingatlan minden üzleti év végén valós értéken kerül kimutatásra, emiatt az értékcsökkenési leírás elszámolása feleslegessé válik, hiszen az eszközöket mindig valós értéken mutatják be. Az értékvesztés elszámolása szintén felesleges, ezért az IAS 36 nem vonatkozik a valós érték modell alapján értékelt befektetési ingatlanokra [17].

A valós érték alapulhat piaci megközelítésen, ha a befektetési célú ingatlan értékét a piaci értékhez igazítják, vagy a jövedelem-megközelítésen, ha az eszköz által generált összes pénzáramot diszkontálják [22]. Mindkét esetben a valós érték meghatározása nehézkes lehet.

Amennyiben a valós érték magasabb, mint a könyv szerinti érték, akkor a befektetési célú ingatlan valós értékre történő értékelése a nettó eredményt növeli, ennek ellenére a vállalatok többsége a bekerülési érték modellt preferálja.

[19] 82 tőzsdén jegyzett, nem pénzügyi dél-afrikai vállalatot vizsgált meg. Megállapították, hogy ahol az IFRS szabad választást biztosít, a vizsgált vállalatok többsége nem a valós érték modellt választotta.

Bekerülési érték modell	Valós érték modell
Értékelés megjelenítéskor (Bekerülési érték)	Értékelés megjelenítéskor (Bekerülési érték)
Vételár és a bekerülési értéket képző aktiválható költségek	Vételár és a bekerülési értéket képző aktiválható költségek
Követő értékelés:	Követő értékelés:
Bekerülési érték (bruttó érték)	Bekerülési érték
Mínusz a halmozott tervszerinti értékcsökkenés	Plusz, mínusz valós érték korrekció
Mínusz a halmozott értékvesztés	
Plusz az értékvesztés visszaírása	
Mérlegérték (nettó érték, könyv szerinti érték)	Mérlegérték (nettó érték, könyv szerinti érték)

3. ábra: A befektetési célú ingatlanok az IFRS-ben

Forrás: saját szerkesztés [16] alapján

3. Anyag és módszertan

Kutatásomban azokat modelleket vizsgálom, amelyeket a BUX index vállalatai alkalmaznak az ingatlanokra, gépekre és berendezésekre, az immateriális eszközökre és a befektetési célú ingatlanokra vonatkozóan. A kutatásban 17 vállalat pénzügyi kimutatásait vizsgáltam a 2022-es évre vonatkozóan. A vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a vizsgált magyar vállalatok melyik modellt részesítik előnyben az említett eszközök esetében. Az IFRS-re való áttérés számos lehetőséget biztosított a vállalatok számára, hogy eszközeiket valós értéken mutathassák be. Az adatokat a bet.hu-n közzétett pénzügyi kimutatásokban lévő kiegészítő megjegyzésekből szereztem be.

4. A követő értékelés vizsgálata a BUX index vállalatai esetében

A BUX indexben 17 társaság van, és ezek az IFRS-ek alapján készíti el pénzügyi kimutatásaikat. Az első lépés annak vizsgálata volt, hogy hány vállalat rendelkezik ingatlanokkal, gépekkel és berendezésekkel, immateriális eszközökkel és befektetési célú ingatlanokkal 2020-

ben (1. táblázat). Ha egy gazdálkodó egység nem rendelkezik az előző eszközök egyikével sem, azt próbáltam megvizsgálni, hogy milyen modellt alkalmazna, ha rendelkezne a felsorolt eszközökkel.

1. táblázat: *Ingtatlanokkal, gépekkel és berendezésekkel, immateriális javakkal és befektetési célú ingatlanokkal rendelkező vállalatok száma*

	Immateriális eszközök	Ingtatlanok, gépek és berendezések	Befektetési célú ingatlanok
Rendelkezik	17	17	5
Nem rendelkezik	0	0	12
Összesen	17	17	17

Forrás: saját számítás és szerkesztés a vállalatok pénzügyi helyzet kimutatásai alapján

Ahogy az 1. táblázatban látható, az összes vállalat rendelkezik saját tulajdonú ingatlanokkal és immateriális eszközökkel. A vizsgált vállalatok közül kizárólag 5 vállalt rendelkezik befektetési célú ingatlannal.

4.1. Az ingatlanok, gépek és berendezések és az immateriális eszközök követő értékelésének vizsgálata a BUX index vállalatai esetében.

Következő lépésként az ingatlanok, gépek és berendezések követő értékelésére választott modellt vizsgáltam, aminek az eredménye a 2. táblázatban látható.

2. táblázat: *Az ingatlanok, gépek és berendezések követő értékelésre alkalmazott modellek.*

	Vállalatok száma
Bekerülési érték modell	17
Átértékelési modell	0
összesen	17

Forrás: saját számítás a vállalatok kiegészítő megjegyzései alapján

Ahogy a 2. táblázatban is látható, az ingatlanokkal, gépekkel és berendezésekkel rendelkező vállalatok egyike sem alkalmazza az átértékelési modellt. Ezt annak ellenére teszik, hogy az IFRS-ek biztosítják a vállalatok számára, hogy valós értéken mutassák be eszközeiket. Ugyanakkor azok az egyszerűbb modell alkalmazását preferálják, ami hasonló a magyar számvitelben alkalmazott modellhez. Ugyanez a helyzet az immateriális javak esetében is (3. táblázat).

3. táblázat: *Az immateriális eszközök követő értékelésére alkalmazott modellek.*

	Vállalatok száma
Bekerülési érték modell	17
Átértékelési modell	0
összesen	17

Forrás: saját számítás a vállalatok kiegészítő megjegyzései alapján

Ahogy azt a 3. táblázat is mutatja, a vizsgált vállalatok egyike sem alkalmazza az átértékelési modellt az immateriális eszközeire vonatkozóan. Az ingatlanok, gépek és berendezésekkel ellentétben az immateriális eszközök valós értékének a meghatározása nehezebb feladatnak bizonyul, ami megmagyarázza a bekerülési érték modell előnybe részesítését.

Abban az esetben, ha a választott modell a bekerülési érték modell és folyamatos növekedés tapasztalható a valós értékben, akkor az eszközök értéke folyamatosan csökken az értékcsökkenési leírás összegével. Másrészt a nettó eredmény is csökken, ami az eredménytartalék csökkenéséhez

vezet. Ebben az esetben a társaság nem mutatja be az eszközt valós értéken, és nem alkalmaz átértékelést.

Tegyük fel, hogy a vállalat az átértékelési modellt választja azonos körülmények között. Az eszköz értéke a könyv szerinti érték és a valós érték különbségével növekszik, másrészt az egyéb átfogó eredmény is ugyanolyan összeggel növekszik, ami a teljes átfogó eredmény növekedését eredményezi, de nem befolyásolja a nettó eredményt.

Az egyéb átfogó eredményt a saját tőke értékelési tartalékában kerül felhalmozásra, amely nem befolyásolja az eredménytartalékot. Bár az egyéb átfogó eredmény növekedése nem érinti közvetlenül a nettó eredményt, az eszközérték növekedése az értékcsökkenési leírás növekedését okozza, mert az értékcsökkenés alapja növekszik. Ebből a szempontból az átértékelési modell esetében a nettó eredmény, valamint az eredménytartalék alacsonyabb lesz. A vállalat kétféle módszer közül választhat az értékelési tartaléknak az eredménytartalékba történő átvezetésére. Az első, az értékelési tartalék átvezetése az eredménytartalékba, amikor az eszköz kivezetésre kerül (IASB 2020) [8]. A második, az eszköz új és régi értékcsökkenési leírási különbségének folyamatos átvezetése (IASB, 2020) [8]. A második módszer esetében az eredménytartalék értéke feltehetően kiegyenlítésre kerül, viszont a magasabb értékcsökkenési leírás alacsonyabb nettó eredményhez vezet.

Nyilvánvaló, hogy az átértékelési modell többletköltségekhez és többletmunkához vezethet, és alacsonyabb nettó eredményhez.

4.2. A befektetési célú ingatlanok követő értékelésének vizsgálata a BUX index vállalatai esetében

Az immateriális eszközöket követően hasonló vizsgálatot végeztem a befektetési célú ingatlanokra vonatkozóan is, aminek az eredményét a 4. táblázat mutatja be

4. táblázat: A befektetési célú ingatlanok követő értékelésére alkalmazott modellek.

	Vállalatok száma
Bekerülési érték modell	3
Valós érték modell	2
összesen	5

Forrás: saját számítás a vállalatok kiegészítő megjegyzései alapján

Ahogy az a 4. táblázat is mutatja, csak 2 vállalat választja a valós érték modell alkalmazását. Annak ellenére, hogy számos vállalat nem rendelkezik befektetési célú ingatlanokkal, a pénzügyi kimutatások kiegészítő megjegyzéseiben kijelentették, hogy kizárólag pénzügyi eszközöket mutatnak ki valós értéken és bármely más eszközre a bekerülési érték modellt alkalmazzák. Ez azt jelenti, hogy a befektetési célú ingatlanokkal rendelkező vállalkozások 40%-a úgy dönt, hogy valós értéken mutatja be befektetési célú ingatlanjait. Az előzőekből következik, hogy a választott módszer a bekerülési érték modell lenne.

Abban az esetben, ha a választott modell a bekerülési érték modell és folyamatos növekedés tapasztalható a valós értékben, akkor az eszközökre és az eredményre gyakorolt hatás megegyezik az immateriális javak és ingatlanok, gépek és berendezések esetében alkalmazott bekerülési érték modellel.

Tegyük fel, hogy a vállalat a valós érték modellt választja. Az eszköz értéke a könyv szerinti érték és a valós érték különbségével növekszik. Eközben a nettó eredmény is növekedni fog, ami az eredménytartalék növekedéséhez vezet.

Ingatlanok esetében a valós érték folyamatos növekedése valószínűbb, mint a csökkenés. Ezért az így előállított hozam növelné a vállalatok nettó eredményét és kompenzálná a többletköltségeket. A nettó eredmény növekedése egyaránt pozitív hatással lenne az EPS mutatókra és a jövedelmezőségi mutatókra is.

Nyilvánvaló, hogy a valós érték modell alkalmazása többletköltségekhez és többletmunkához vezethet, de magasabb jövedelem kimutatását is eredményezheti abban az esetben, ha az ingatlanok valós értéke folyamatosan növekedne.

Razak és Stainbak (2018) [19] eredményeihez képest a magyarországi helyzet jobbnak tűnik. Esetünkben a vizsgált vállalatok csupán 60%-a nem választja a valós érték modellt, szemben azzal a 78%-kal, amit Raznak és Stainbak (2018) [19] talált. Mindazonáltal elengedhetetlen hangsúlyozni, hogy ezt a vizsgálatot jóval kisebb számú vállalattal végeztem.

A valós érték modell bizonytalanabb lehet, és több munkát és költséget eredményezhet. Egyrészt, a valós érték bármilyen változása közvetlenül az eredményben kerül elszámolásra, másrészt, a valós érték növekedése növeli a társasági adót. Olyan, mintha egy vállalatnak választania kellene a bizonyosság és a bizonytalanság között. Ami a bekerülési érték modellt illeti, könnyen kiszámítható a befektetési célú ingatlan jövőbeni könyv szerinti értéke, így könnyen elkészíthető az előrejelzés. A valós érték modell bizonytalansághoz vezethet, és több belső információt kell bemutatnia a vállalatnak a pénzügyi kimutatásokban.

5. Következtetések

A kutatás eredményeként a BUX index vállalatai az ingatlanok, gépek és berendezések és az immateriális javak esetében az átértékelési modell helyett a bekerülési érték modellt használják. Ennek számos oka lehet, mint például, a többlet költségek és a többletmunka. Továbbá több belső információt mutat be, és kevesebb nettó eredményt számol el az eredménykimutatásában.

Az alacsonyabb nettó eredmény alacsonyabb EPS és jövedelmezőségi mutatókat eredményez, bizonytalansághoz vezethet az előrejelzések terén, néha nehéz meghatározni az adott eszköz valós értékét, különösen immateriális javak esetében. Másrészt az átértékelési modell mögött számos előny áll, például az eszközök valós értéken történő bemutatása, alacsonyabb társasági adó kerül felszámításra (amennyiben a valós érték magasabb, mint a könyv szerinti érték). A bekerülési érték modell előnybe részesítésének oka a magyar számviteli rendszerben kialakult szokás eredménye is lehet.

A befektetési célú ingatlanokkal kapcsolatban arra a következtetésre jutottam, hogy a legtöbb vállalat a bekerülési érték modellt részesíti előnyben, annak ellenére, hogy a valós érték modell alkalmazásával valószínűleg magasabb eredményt tudna kimutatni. Ugyanakkor, annak ellenére, hogy a vizsgált vállalatok többségének nincsenek befektetési célú ingatlanja, a bekerülési érték modellt alkalmazzák. A bekerülési érték modell használata a modell egyszerűségének vagy a magyar számviteli rendszerbeli megszokásokból nyert rutinnak tulajdonítható. A legtöbb vállalat inkább a bizonyosságot, mint a bizonytalanságot részesíti előnyben.

A tanulmány pontosabb eredményt mutatna, ha valamennyi Budapesti Értéktőzsdén jegyzett társaságra vonatkozna.

Irodalomjegyzék

- [1] 2000. évi C. törvény a számvitelről
- [2] Bae, J. – Lee, J. – Kim, E. (2019): Does Fixed Asset Revaluation Build Trust between Management and Investors? *Sustainability* 11, 3700.
- [3] Becsky-Nagy, P. (2016): The Special Aspects of Venture Capital's Value Creating Mechanisms in Hungary. *JOURNAL OF ENTREPRENEURSHIP MANAGEMENT AND INNOVATION* 12 : 3 pp. 31-55. , 26 p.
- [4] Böcskei, E. – Dékán Tamásné Orbán, I. – Bács, Z. – Fenyves, V. (2017) Nemzeti sajátosságok az immateriális javak és tárgyi eszközök értékelésében. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA* 59 : 2 pp. 22-24. , 3 p.
- [5] Dékán Tamásné Orbán, I. (2017) Reporting companies' performance – in respect of the International Financial Reporting Standards (IFRS). *APSTRACT - APPLIED STUDIES IN AGRIBUSINESS AND COMMERCE* 7 : 4-5 pp. 107-112. , 6 p.
- [6] Fazekas, B. – Becsky-Nagy, P. (2021) A new theoretical model of government backed venture capital funding. *ACTA OECONOMICA* 71 : 3 pp. 487-506. , 20 p.
- [7] Hamad, M. (2019) Valuation of intellectual capital based on Baruch Lev's. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*. Jul2019, Vol. 28, Issue 1, p134-145. 12p. *KNOWLEDGE CAPITAL EARNINGS METHOD*
- [8] IASB (2020) International Financial Reporting Standards. IASC Foundation Publications Department, United Kingdom.
- [9] Israeli, D. (2015) Recognition versus disclosure: evidence from fair value of investment property. *Rev Account Stud* 20, 1457–1503. <https://doi.org/10.1007/s11142-015-9335-x>
- [10] Jana, H. – Jitka, Z. (2014) Comparison of Approaches to Financial Reporting of Non-Current Assets According to the IFRS for SMEs and IAS/IFRS. *Procedia Engineering* 69, 696 – 703.
- [11] Kieso, D.E. – Weyandt, J.J. – Warfield, T.D. (2020) *Intermediate Accounting IFRS*. John Wiley & Sons, Inc.
- [12] Lakatos, L. – Kovács, D. – Mohl, G. – Rózsa, I. – Szirmai A. (2013) *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata, 2013: magyarázatok és példák. [Theory and Practice of International Financial*

Reporting Standards, 2013: Explanations and Examples.] Prospektkop Nyomda, Budapest, 1036 p. ISBN 978-963-89934-0-3

- [13] Lakatos, V. – Béresné Mártha, B. Tömöri, G. (2020) Controlling módszerek ismerete és alkalmazásuk az Észak-alföldi régió kis-és középvállalkozásainak gyakorlatában. INTERNATIONAL JOURNAL OF ENGINEERING AND MANAGEMENT SCIENCES / MŰSZAKI ÉS MENEDZSMENT TUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK 5 : 1 pp. 441-452. , 12 p.
- [14] Lopes, A. B. – Walker, M., (2012) Asset revaluations, future firm performance and firm-level corporate governance arrangements: New evidence from Brazil. The British Accounting Review, No. 44, pp. 53-67
- [15] Lukács, J. – Zémán, Z. (2014): Az IFRS-ek bevezetése az egyedi beszámolók szintjén. [Introduction of IFRS at the level of individual reports] *Economica*. 7. évf. 1. sz. pp. 140-143.
- [16] Lutlisky, I. D. – Dragija, M. – Jurkoviæ, S. (2014) Revaluation Of Tangible And Intangible Assets – Accounting And Tax Implications In Croatia. Economy of eastern Croatia yesterday, today, tomorrow, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics, Croatia, vol. 3, pages 604-615.
- [17] Mirza, A.A. – Holt, G.J. (2011) Practical Implementation Guide and Workbook for IFRS. John Wiley & Sons, Inc.
- [18] Ortega, X. (2017) A Review of IFRS and US GAAP Convergence History and Relevant. *Studies. International Business Research*; Vol. 10, No. 9. doi:10.5539/ibr.v10n9p31
- [19] Razak, M. H. Y – Stainbank, L.J. (2018) Fair value accounting by listed South African companies in the non-financial sector. *South African Journal of Accounting Research*, 32:1, 1-24, doi: 10.1080/10291954.2017.1342348
- [20] Róth, J. – Adorján, Cs. – Lukács, J. – Veit, J. (2015): Pénzügyi számvitel. [Financial accounting] MKVK OK Kft., Budapest, 353 p. ISBN 978-963-9878-40-2
- [21] Siklósi, Á. – Veress, A. (2018): Könyvvezetés és Beszámolóképzés. [Accounting and Reporting] SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt, Budapest, 559 p. ISBN: 978-963-638-543-9
- [22] Sundgren, S. – Mäki, J. – Somoza-López, A. (2018) A Study of Fair-value Disclosures by European Real Estate Companies Under IAS 40 and IFRS 13. Analyst Coverage, Market Liquidity and Disclosure Quality. *The International Journal of Accounting*, 53(1), 54–75.
- [23] Szekeres, A. – Orbán, I. (2019) Analysis of the differences of financial statements prepared in conformity with ifrs by companies operating in the health care sector and another sector. *ANNALS OF THE UNIVERSITY OF ORADEA ECONOMIC SCIENCE* 28 : 1 pp. 185-193. , 9 p.
- [24] Tömöri, G. – Bács, Z. – Felföldi, J. – Orbán, I. (2022) Impact of Pharmaceutical R&D Activity on Financial Flexibility and Bargaining Power. *Economies*. 10: 11.